

Om namnet *Vigæirr* se Sö 214. — Inskriftens slut står mitt på stenen, i uppåtgående riktning. Det har innehållit en verbform, säkerligen *drapu*, och objektet *hann*. Subjektet till *drapu* har stått längst ned i högra slingan, börjande med de otolkade runorna 34—37 *uinr*.

Ristningen har säkerligen haft ungefär samma utseende som Sö 350 och Sö 352. Slingorna ha sålunda på båda sidor avslutats med nedhängande ormhuvuden. Däremellan har, liksom på Sö 352, funnits en båt; ett stycke av ena stäven finnes bevarat på h. sidan.

352. Linga, Överjärna sn, Öknebo hd.

Pl. 180, 181. Pl. 3: B 688.

Litteratur: B 688, L 813. J. Peringskiöld, *Mon. Sud.*; R. Dybeck, *Runa* (fol.) 1 (1865 f.), s. 40 f., *Reseberättelser* 1863 och 1866 (ATA); O. Hermelin, *Öknebo härad*, s. 255, 258, 271—277, 299; *Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria* 1 (1877), s. 3, 5; *Meddelanden från Nordiska Museet* 1896, s. 154; E. Brate, *Skansens runstenar* (i: *Meddelanden från Nordiska Museet* 1897), s. 10 f.; S. Lindqvist, *Den helige Eskils biskopsdöme* (ATS 22: 1), s. 93; S. Erixon, *Skansens kulturhistoriska avdelning* (3. uppl., 1931), s. 190.

Äldre avbildningar: P. Helgonius (hos Peringskiöld a. a. och B 688); Dybeck a. a.; Hermelin a. a.; Brate 1896 (ATA) och 1897 (a. a.).

Omkring Linga by, ungefär 2 km. S om Överjärna kyrka, utbreder sig ett mosandfält, »Linga hed», numera till stor del uppodlat till åker. S därom vidtager den höglänta gränsskogen till Hölebo härad, »Linga malm». På Linga hed, särskilt dess västra delar, finnes — eller, rättare sagt, har funnits — ett betydande gravfält, ett av Södermanlands rikaste. Dybeck uppger 200—300 låga gravkullar, ett stort antal ättehögar, därav tre mycket ansenliga, skeppsättningar, sex fyrsidiga stensättningar och två stora treuddar. Sju större bautastenar ha funnits; en av dem, kallad Kungsstenen, är 3 1/2—4 m. hög, enligt Dybeck »Svea rikes störste bautasten». Lokaltraditionen förbinder Linga hed med »Sörmlands fylkeskonung Granmar», som där skall ha hållit ting; troligen är dock denna tradition av sentida ursprung. Fornlämningarna på Linga hed äro beskrivna av Dybeck a. a., av Hermelin a. a. och av B. Schnittger i *Fornvännen* 1912, s. 19 f.; de omtalas även av H. Indebetou, *Södermanlands minnen* 1 (1877), s. 10, 125, 165 f. Om namnet Linga se E. Wessén i *Namn och Bygd* 9 (1921), s. 39 f.

Här återfann man år 1863 den runsten, som enligt *Bautil* skulle finnas vid »Laga Ossmark i Öfre Gjerna». Den låg »i en grop och betäckt af jord, på Linga hed, invid och sydväst från Linga by», blott några meter från Kungsstenen. Den var sönderslagen i flera stycken. Något nedom mitten var den kluven i två större delar, som tillsammans innehöllo större delen av ristningen. Toppstycket upptill var delat i två ungefär lika hälfter. Utefter högra sidan var ett långt, nedåt avsmalnande stycke avslaget och förmodligen krossat i mindre bitar. En liten del, som haft sin plats närmast under toppstycket, finns på den första teckningen, av Dybeck, men saknas redan på Hermelins, några år senare. Lika litet som det övriga har den senare kunnat påträffas. — Stenen blev följande år hopfogad med cement och järnbultar och rest på sin plats, »midt i en låg jordförhöjning, omgifven af en rund stenkrets af omkring 40 fots tvärmått» (Dybeck), »i närheten af den plats der den anträffades på en vid men låg ättehög» (Hermelin). Platsen är utmärkt, utom hos Hermelin, på Geologiska kartbladet »Hörningsholm».

År 1896 erhöll Nordiska Museet Vitterhetsakademiens tillstånd att flytta stenen till Skansen (Förvaltningsutskottets protokoll 1896 § 135—138). Tyvärr blev toppstycket icke omedelbart fastsatt vid stenen, utan förvarades löst i museets samlingar. Det har senare icke kunnat återfinnas och har möjligen förkommit vid en magasinsbrand. Numera återstå sålunda endast de båda större styckena av stenen. I Nordiska Museets samlingar har Linga-stenen inventarienumret 82.552.

Namnet »Laga Ossmark» i *Bautil* (»Laga åsmark» hos Liljegren), »Laga Ahs mark» hos Peringskiöld, är tydligen förvanskad; det härrör från en, förmodligen otydlig, anteckning i P. Helgonius' förlorade skissbok. Stenen avbildas ligande på marken. Toppstycket var ännu ej avslaget, men på mitten var stenen redan kluven; teckningen avbildar endast den övre delen. Fastän stenen tycks ha legat på ena smalsidan, har Helgonius, egendomligt nog, ej observerat inskriften på stenens framsida; hans teckning återger blott baksidans ristning.

Granit. Höjd (toppstycket medräknat) 1,48 m., bred (nedtill) 0,66 m. Ristningen är, såsom av det föregående framgår, ej fullständigt bevarad; upptill saknas toppstycket, och på den förlorade flisan utefter h. sidan ha funnits runor, som endast till en obetydlig del äro kända. På framsidan är ristningen mycket djup och jämn, och utomordentligt väl bevarad. Baksidan är delvis svårt skadad; på h. sidan är den kantstött, och på v. sidan har en större flisa fallit bort, med runor och delar av korset.

Ristningens komposition är densamma som på Sö 350 och Sö 351. Säkerligen äro de tre närbelägna stenarna utförda av samme ristare. Utefter framsidans kanter ligga ormkroppar, vilkas huvuden, sedda uppifrån och med framsträckta, trekluvna tungor, hänga rakt och slappt nedåt och vilkas stjärtar äro sammanflätade upptill. I mitten står ett enkelt tecknat kors, vars långa stam vilar på en fot; de tre övre korsarmarna avslutas med små kors (»korsat kors»). Längre ned är en båt infälld mellan ormkropparna, med högresta, branta stävar. Under båten går en bågböjd linje, slutande med en rund klump; denna är försedd med ett par små, åt sidorna rakt utgående streck; övriga detaljer äro otydliga, men möjligen finnas ett par prickar och ett streck framtill, liknande ögon och tunga.¹ Snarast föreställer figuren ett ankare, vid vilket båten med ett rep är fästad. — Baksidan upptages av ett rikt ornerat palmettkors, dubbelt ringomlagd.

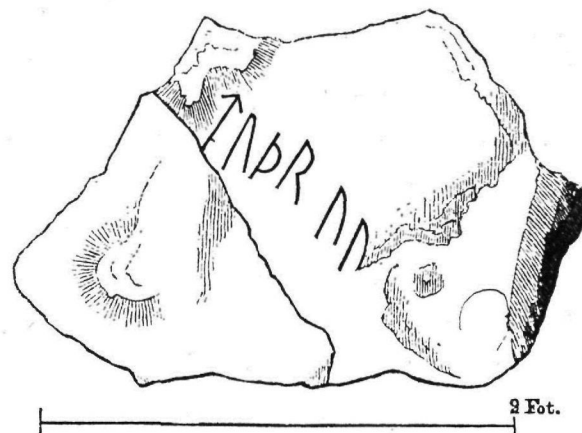
Huvuddelen av inskriften är anbragt på framsidan inom de båda ormkropparna; den börjar som vanligt på v. sidan, nedtill. Ett tillägg står mitt på stenytan, utan ramlinjer; korsets fot tjänstgör såsom runa **b**, och korsets stam utgör gemensam huvudstav för de följande 8 runorna. Utefter h. kanten återger Dybeck tre kvistrunor, varefter på toppstycket följde ett **u**; inskriften har sålunda här lästs nedifrån uppåt. — På baksidan finnas små grupper av runor, dels i korsmitten nedifrån uppåt, dels mellan de fyra korsarmarna. — På det kullriga toppstycket ha slutligen funnits några runor, parallellt med stenens smalsidor och i riktning från framsidan till baksidan.

¹ Dybeck har uppfattat bilden som »farkost med derifrån på ett tåg nedhängande huvud».

Sö 352. Linga.

Efter teckning av R. Dybeck.

Sö 352. Linga.

Toppytan. Efter teckning av R. Dybeck.

Inskrift:

Framsidan: : ailkuf⁵r : rais¹⁰pi : stin : pans¹⁵i || : at : þurfast : mag : sin || : tisa : at brup²⁰ur sia . . . --- u⁵⁵

Baksidan: tisa : kiar⁶⁰p- eft-- . . . sina⁷⁵

Toppytan: tup⁸⁰ruu

Hælgulfr(?) ræisti stæin þannsi at Þorfast, mag sinn, Disa at broður sinn . . . Disa gærð[i] æft[i^r] . . . sina . . .

»Helgulf(?) reste denna sten efter Torfast, sin frände, Disa efter sin broder. Disa gjorde (minnesmärket) efter sina . . .»

Till läsningen: 34 **g** är tydligt stunget; likaså 67 **e**. Däremot äro 16, 36, 51 **i** icke stungna. Efter 65 **p** har säkerligen funnits en runa **i**. Av 69 **t** saknas h. bst. Ytan är skadad, och säkerligen ha här funnits ytterligare ett par runor **ir**. Mellan korsarmarna nedtill på v. sidan måste ha stått antingen ett maskulint substantiv i ack. pl. (**sun**i, **brup**r l. dyl.) eller ett feminint substantiv i ack. sg. (**mup**ur, **tut**ur e. dyl.); det saknas redan på Helgonius' teckning. — Helgonius (endast baksidan): 67 **a**; runorna 66 och 70—71 saknas. — Dybeck: 34 **k**, 67 **i**; 69 **t** saknas. Toppytan: **tup**ruu. Vid h. kanten av framsidan kvistrunorna (53—55): —: 2, 3: 5, 3: 2. Vid den sista kvistrunan är nedtill fogad bst till **u**. Därpå följer på toppstycket **u**. — Hermelin: 34 **g**, 67 **i**. Toppytan: **tup**r **us**, vilket H. tolkar som *daudr aus[tr]* »död i österviking». Vid framsidans h. kant: **ou**. — Brate: 34 **g**, 67 **i**. Av sista kvistrunan fanns på toppstycket h. sidan kvar med 3 streck (det nedersta av dessa hade av Dybeck med orätt blivit uppfattat som bst till **u**). Toppytan: **tup**ruu, sista runan är dock osäker. Därefter en avflagring.

Inskriftens första namn är svårtolkat. Sannolikt är det en sammansättning med *-ulfr*; en runa **i** torde ha blivit uteglömd. Det bör i så fall sammanställas med ett par andra namnformer på sörmländska runstenar: **hikkulfr** Sö 178, **hilgulfr** Sö 188 och med namnet **helgulfr** på en Närkessten, L 1025 Lunger, Götlunda sn. Se härom närmare ovan Sö 178. För **ai** som tecken för *æ*-ljud jfr **hailka** Sö 129, **paik-** Sö 348. — *Disa* är kortform av kvinnonamn sammansatta med *dis*, f. 'mytiskt kvinnoväsen': *Øydis*, *Frøydis*, *Hialmdis*, *Holmdis*, *Hiðindis*, *Ærindis*, *Disælfr* m. fl., av samma art som *Ragna*, *Gulla* m. fl. Om *dis* i namn se M. F. Lundgren, *Språkliga intyg om hednisk gudatro i Sverige* (1877), s. 25 f., *Spår af hednisk tro och kult i fornsvenska personnamn* (1880), s. 26 f. — Om namnet *Þorfastr* se ovan Sö 233.

Helgulf och Disa ha säkerligen varit makar, då de gemensamt resa minnesvården över Torfast, Disas broder. Ordet *magr*, som ju kan beteckna varje släktskapsförhållande, vari en man inträder genom giftermål, har här tydligen innebörden 'svåger'. Disa har därjämte gjort vården till minne av antingen en kvinnlig anförvant eller flera manliga fränder. Brate förmodar, att det bortslagna ordet har varit 'söner'. »Inskriften på stenens baksida måste antagas vara senare tillfogad; då Disa ensam firade sina söners minne, lefde sannolikt icke deras fader Hælgulf mer.»

Brate läser kvistrunorna 54—55 **rp** och förmodar, att 54—56 är slutet av en verbform i 3 pl.: **kiarpu** 'gjorde', **urpu** 'blevo' e. dyl. »Om Dybecks första runa utom sina två streck till höger haft tre till vänster vore den **u** och hela rungruppen **urpu** 'blefvo'. Denna plural passar emellertid ej till det föregående, där blott en person är omtalad som affiden, och icke heller till toppens **tup**ruu, hvars första del säkerligen är sing. af adj. 'död'. Då detta **tupr** tyder på sing., torde lönnrunorna hafva varit [**ua**]r^p 'vardt' och det förmenta **u** efter dem antingen ett visserligen ej annars uppvisadt skiljetecken, liksom de **uu** efter **tupr**, som annars ej kunna tolkas, eller ock tillika med dessa **uu** förkortningar; man kunde tänka sig: [**ua**]r^p u[ti] **tupr** [i] u[ikik]u '(han) blef utomlands död på vikingatåg'. Så säger L 1351 Härlingstorp, Edsvära socken, Skånings

